

บทที่ 6 ประเทศฟิลิปปินส์

1. ความทั่วไป

ฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่ตั้งอยู่ระหว่างทะเลจีนและมหาสมุทรแปซิฟิก โดยอยู่ทางตะวันออกเฉียงของประเทศไทย ลักษณะของประเทศประกอบไปด้วยหมู่เกาะใหญ่น้อย ในบรรดาเกาะจำนวนมากมายนั้นมีเกาะใหญ่ ๆ 11 เกาะ คือ ลูซอน มินดาเนา มินโดโร ซาบายร์ ปาโน เนกรอส เซบู ปาลาวัน ไญโอล มาสเบเต และ เลเต้ ซึ่งรวมพื้นที่ได้ถึง 95% ของพื้นที่ทั้งหมด คนเผ่าดั้งเดิม คือ พวกนิกริตอส (Nigritos) และอินโดเนเซียน - มาเลเซียน พวกแรกนั้นไม่ชอบอยู่เป็นหลักแหล่ง มีอาชีพประมงและล่าสัตว์ ส่วนอีกพวกนั้นนอกจากจะทำการประมงและล่าสัตว์แล้วยังทำการเพาะปลูกด้วย การเกษตรกรรมยังเป็นสาขาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศในปัจจุบัน การอุตสาหกรรมมีมากพอสมควรแต่ยังไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นประเทศอุตสาหกรรม มีการติดต่อค้าขายกับสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น เป็นสำคัญ

ดั้งเดิมนั้นชาวฟิลิปปินส์มักอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เรียกว่า บารังไก (Barangay Unit) ภาษาที่ใช้มีหลายภาษา เช่น ดากาล็อก อิบานิค เป็นต้น ภายในบารังไก จะแบ่งคนได้เป็นสามกลุ่มชนชั้น กล่าวคือมี "ดาตูและครอบครัว" เป็นชนชั้นปกครอง โดยมี "บารซาร์ลิกา" เป็นชั้นขุนนาง และ "ทิมาแก" เป็นกลุ่มเสรีชนส่วนอะลิบิง ซากุยกุยเลอ เป็นผู้รับใช้ทำงานแบบทาส ในแต่ละบารังไกจะเป็นอิสระต่อกันไม่มีรัฐบาลกลางจึงกล่าวได้ว่า ความเป็นชาติที่แท้จริงยังไม่เกิดขึ้น

ทางด้านศาสนานั้นดั้งเดิมนับถือ "บาธาลา" ซึ่งเป็นพระเจ้าผู้สร้างโลก โดยบูชาผ่านธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ฯลฯ แต่ในต้นศตวรรษที่ 15 มีการนำ

ศาสนาอิสลามเข้ามาเผยแพร่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และฟิลิปปินส์ก็ได้รับอิทธิพลจากศาสนาอิสลามด้วย เช่น มีการจัดระบบการปกครองแบบอิสลามโดยมีมินิลาเป็นศูนย์กลาง แต่ครั้งสเปนแผ่อำนาจเข้ามาในฟิลิปปินส์อิทธิพลของศาสนาคริสต์ก็แผ่คลุมทำให้ศาสนาอิสลามลดความสำคัญลงไปมาก

สเปนเป็นชาวตะวันตกชาติแรกที่ได้เข้ายึดครองฟิลิปปินส์ในศตวรรษที่ 16 นักเดินเรือชาวสเปนได้แล่นเรือเข้ามายังหมู่เกาะแถบมหาสมุทรแปซิฟิก และเรียกหมู่เกาะเหล่านี้ว่า "ฟิลิปปินส์" เพื่อเป็นการถวายพระเกียรติแก่เจ้าชายฟิลิป ^{1/} (แห่งสเปน) การขยายอำนาจของสเปนในหมู่เกาะนี้มีมากขึ้น โดยค่อย ๆ ยึดครองเกาะสำคัญได้เพิ่มเรื่อย ๆ และตั้งเป็นอาณานิคมของสเปนในปีปลายศตวรรษที่ 16 (คศ.1571) โดยมีมินิลาเป็นเมืองหลวง การเข้ายึดครองของสเปนมีแรงจูงใจสำคัญคือ การเผยแพร่ศาสนาและการขยายอำนาจทางการเมืองควบคู่กันไป ขณะเดียวกันก็สนใจด้านการค้าด้วยโดยเฉพาะเครื่องเทศ ^{2/} ผู้ที่ช่วยทำหน้าที่ดูแลอาณานิคมของสเปนคือ พวกบาทหลวงร่วมกับกลุ่มข้าราชการของสเปน การปกครองมีลักษณะชุดรีดทางเศรษฐกิจ เช่น เรียกแรงงานอย่างหนักและไม่เปิดโอกาสให้ชาวพื้นเมืองเข้าร่วมในการบริหาร ซึ่งยังความไม่พอใจให้แก่ชาวพื้นเมืองมาก มีการก่อกบฏจลาจลเสมอ ๆ

2. สภาพเศรษฐกิจและการปกครองของฟิลิปปินส์ภายใต้อำนาจสเปน

จุดมุ่งหมายสำคัญของสเปนเมื่อเข้าครอบครองฟิลิปปินส์คือ ^{3/} เพื่อทำการค้าเครื่องเทศ เพื่อเผยแพร่ศาสนาในจีนและญี่ปุ่น และเผยแพร่ศาสนาในหมู่ชนพื้นเมือง ซึ่งสเปนประสบความสำเร็จเฉพาะการแพร่ศาสนาให้ชาวฟิลิปปินส์เท่านั้น

สเปนจัดให้มาริงไกกลายเป็นตำบล (บาริโอ) โดยมีหัวหน้าปกครอง (เคบาช่า) ตำบลรวมเป็นอำเภอและอำเภอรวมเป็นจังหวัด มีนายอำเภอและผู้ว่า

ราชการจังหวัดเป็นผู้ปกครอง ที่มีลักษณะพิเศษคือ จังหวัดมี 2 ประเภทคือ จังหวัดทหารและจังหวัดพลเรือน การบริหารส่วนภูมิภาคขึ้นตรงต่อข้าหลวงใหญ่ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์สเปนมาประจำ ณ กรุงมะนิลา และมีการบริหารที่ซับซ้อนอีกมากมายซึ่งไม่ขอกล่าว ณ ที่นี้

การปกครองของสเปนต่อฟิลิปปินส์นั้นส่วนใหญ่จะมีลักษณะเข้มงวดมากแต่บางขณะก็ผ่อนปรนบ้าง กล่าวได้ว่าในปลายศตวรรษที่ 18 สเปนได้ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของฟิลิปปินส์บ้าง ที่สำคัญคือ การศึกษาและการคมนาคมขนส่ง โดยเฉพาะทางการศึกษานั้นกล่าวได้ว่าในปลายศตวรรษที่ 19 นั้นการศึกษาของฟิลิปปินส์ล้ำหน้ากว่าการศึกษาของประเทศใด ๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ^{4/} แต่การพัฒนาในด้านอื่นมีไม่มากนัก ในระยะที่สเปนปกครองนั้นกลุ่มชนในฟิลิปปินส์ถูกแบ่งออกเป็นสามชนชั้น ^{5/} ซึ่งมีลักษณะเป็นการแบ่งโดยเชื้อชาติกล่าวคือ

1. กลุ่มผู้ปกครอง (ชนชั้นสูง) ได้แก่ ชาวสเปนและชาวยุโรปอื่น ๆ ซึ่งอาจมีถิ่นกำเนิดในฟิลิปปินส์หรือที่อื่นก็ได้ คนเหล่านี้มักจะไม่ฝังรกรากอยู่ในฟิลิปปินส์ ^{6/}
2. กลุ่มชนชั้นกลาง ได้แก่ ลูกครึ่งชาวยุโรปกับชาวพื้นเมือง กลุ่มนี้มีโอกาสก้าวหน้าในสังคมน้อยกว่ากลุ่มแรก
3. กลุ่มชนชั้นต่ำ ได้แก่ ชาวพื้นเมือง ซึ่งถูกจำกัดสิทธิต่าง ๆ ในสังคม เช่น สิทธิในการเข้ารับราชการ

นอกจากการแบ่งชนชั้นเช่นนี้แล้ว สเปนยังจัดวิธีการเอาเปรียบคนพื้นเมืองโดยการจัดระบบ "ไปโล" และระบบ "แวนดาลา" โดยระบบแรกนั้นเป็นระบบการเกณฑ์แรงงานชาวพื้นเมืองเมื่อราชการต้องการ ทั้งนี้ยกเว้นแต่หัวหน้าหมู่บ้านและลูกชาย ในฟิลิปปินส์มีปัญหาเช่นเดียวกับระบบการเกณฑ์แรงงานทั่วโลกคือการหลบ

เสียงของแรงงาน เนื่องจากไม่ได้รับค่าจ้าง ส่วนระบบแนวคาลานั้น เป็นการบังคับ
ผูกขาดซื้อสินค้าจากชาวพื้นเมือง โดยการบังคับให้ชาวพื้นเมืองขายสินค้าให้ทางการใน
ราคาที่ต่ำกว่าความเป็นจริงมาก สเปนยังทำการเปลี่ยนรูปแบบกรรมสิทธิ์ในที่ดินด้วยคือ
เปลี่ยนจากที่ประชาชนทุกคนมีสิทธิเป็นเจ้าของที่ดินได้ตามยศศักดิ์มา เป็นการที่หัวหน้าหมู่บ้าน
เพียงผู้เดียว เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินของหมู่บ้าน ในการกระทำดังกล่าวนี้แท้จริงเป็น
เพื่อประโยชน์ของสเปนเอง กล่าวคือ ทางศาสนาสามารถกว้านซื้อที่ดินจากหัวหน้าหมู่บ้าน
โดยง่าย เนื่องจากผู้มีที่ดินเกินกำลังการผลิตย่อมมีแนวโน้มที่จะขายที่ดินส่วนที่เกิน
ไปเสีย ดังนั้นในเวลาไม่นานนักพระก็กลายเป็นเจ้าของที่ดินขนาดใหญ่ ในขณะที่ชาว
พื้นเมืองขาดกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน

เมื่อมาถึงจุดนี้ผู้อ่านอาจตั้งข้อสงสัยต่อคำกล่าวที่ว่า ชาวพื้นเมืองฟิลิปปินส์
"เกิดความรู้สึกว่าพวกตนกับสเปนเป็นพวกเดียวกัน เกิดความรู้สึกมีความจงรักภักดี
ต่อกษัตริย์สเปนอย่างมาก" ^{7/} จะเป็นจริงหรือไม่ สิ่งนี้อาจเป็นไปได้คือชาวพื้นเมือง
กลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์จากการเข้าครอบครองของสเปนหรือกลุ่มบ๋าคลิ่งทางศาสนาเท่านั้น
ที่จะจงรักภักดีต่อสเปน แต่ในความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ที่ถูกเอาเปรียบนั้นน่าจะตรงกันข้าม
ความชื่นชมของคนฟิลิปปินส์ต่อการปกครองของสเปน ปรากฏอยู่ในหลายรูปแบบทั้งการ
แสดงออกด้วยการต่อสู้หรือในรูปข้อเขียนต่าง ๆ เช่น ในรูปนวนิยาย ชื่อ "โนลิ มิ ทัง
เกียร์" ในเบอร์ลิน เมื่อ คศ. 1887 โดย ดร.โฮเซ ริซัล ซึ่งเป็นชาวฟิลิปปินส์
ผู้มีความรู้และ เป็นหัวหน้าคนหนึ่งของขบวนการต่อต้านสเปน ^{8/} มีหลักฐานมากมายที่ยืนยัน
ว่าการปกครองของสเปนในฟิลิปปินส์มิได้มีความราบรื่น ชาวพื้นเมืองพวกโมโรและผู้สืบ
เชื้อสายซูลูมีการต่อต้านตลอดมาจนปลายศตวรรษที่ 19 ^{9/} ในศตวรรษที่ 19 การก่อ
จลาจลมีบ่อยครั้ง เนื่องมาจากความโลภของฝ่ายศาสนาตลอดจนวิธีผูกขาดทางเศรษฐกิจ
และการเหยียดหยามเรื่องเชื้อชาติ แต่การกบฏของชาวพื้นเมืองมักล้มเหลวเพราะความ

แตกแยกกันเอง ทั้งลักษณะภูมิประเทศที่เป็นเกาะมากมายแยกกันอยู่ ทำให้การรวมตัวทำได้ยาก

สเปนุแสดงการเอาใจเอาเปรียบฟิลิปปินส์อยู่ตลอดเวลา แม้ในช่วงศตวรรษที่ 19 ซึ่งแนวความคิดแบบเสรีนิยมได้แพร่หลายแล้ว แต่รัฐบาลสเปนุยังคงมีการกดขี่อาณานิคมอยู่ อันมีผลให้เกิดกบฏ มีขบวนการโฆษณาชวนเชื่อ เรียกร้องขอความเสมอภาคเสรีภาพในด้านต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจมีการควบคุมอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการค้าระหว่างประเทศ นับแต่ช่วงศตวรรษที่ 16 จนถึงต้นศตวรรษที่ 19 (คศ. 1593 - 1815) เช่น การค้าขายระหว่างฟิลิปปินส์กับดินแดนของสเปนุในอเมริกาต้องใช้เฉพาะเรือสินค้าของรัฐบาลเท่านั้น มีการพยายามยับยั้งการค้าทั้งหมดระหว่างมินลากับจีนในปี คศ. 1585 ^{10/} สเปนุออกกฎข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อเป็นการผูกขาดการค้ากับฟิลิปปินส์ เช่น กำหนดมูลค่าสินค้าเข้าออกระหว่างฟิลิปปินส์กับเม็กซิโก หรือใน คศ. 1785 กษัตริย์สเปนุทรงตั้งบริษัทหลวงขึ้นในฟิลิปปินส์และได้อภิสิทธิ์ทางการค้าจากมินลาแต่ฝ่ายเดียว อย่างไรก็ตามการค้าผูกขาดของสเปนุค่อย ๆ ลดความสำคัญลงและหมดไปในตอนต้นศตวรรษที่ 19 และบริษัทหลวงดังกล่าวถูกยุบเลิกไป ฟิลิปปินส์มีโอกาสติดต่อค้าขายกับต่างประเทศด้วยตนเองมากขึ้น

เนื่องจากหัวใจสำคัญทางเศรษฐกิจของสเปนุในฟิลิปปินส์ คือ การค้าทางเรือ ดังนั้นการเศรษฐกิจด้านอื่น อาทิอุตสาหกรรมและการเกษตรกรรมจึงมิได้รับการเอาใจใส่ แต่ในศตวรรษที่ 18 (1778 - 1787) สเปนุเริ่มหันมาพัฒนาทรัพยากรในฟิลิปปินส์เป็นครั้งแรกและก่อตั้ง "สมาคมเศรษฐกิจแห่งมิตรของประเทศ" ขึ้นใน คศ. 1781 โดยมีจุดมุ่งหมายส่งเสริมการเพาะปลูกพืชผลทุกชนิดที่เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศของประเทศ ^{11/} เช่น คราม ปอ อ้อย ยาสูบ แท้จริงแล้วผลิตผลเหล่านี้ก็คือ สินค้าออกสำคัญของฟิลิปปินส์ภายใต้การปกครองสเปนุ ภายหลัง

ปรากฏว่าฟิลิปปินส์กลายเป็นประเทศผู้ผลิตใบยาสูบที่สำคัญประเทศหนึ่ง รัฐบาลมีรายได้จากการผูกขาดอย่างมากมาย เมื่อรัฐบาลสเปนยกเลิกการค้าผูกขาดไปมีผลให้การค้าของฟิลิปปินส์ขยายตัวมาก การมีความสัมพันธ์กับตลาดโลกโดยตรง ประกอบกับการเปิดคลองสุเอซ ใน คศ. 1869 และมีการนำเรือกลไฟมาใช้ในการขนส่งสินค้า มีผลให้เกิดการเพิ่มการผลิตทางด้านเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นมากในฟิลิปปินส์ถือได้ว่าเป็นการตอบสนองต่อแรงจูงใจจากภายนอกประเทศ เมื่อการค้าจากต่างประเทศขยายตัวได้ส่งผลให้เกิดการพัฒนากิจกรรมพื้นฐาน เช่น ถนนหนทาง ตลอดจนสถาบันทางการเงิน ถือได้ว่าในทศวรรษที่ 1870 นั้น ฟิลิปปินส์เป็นชุมชนที่มีการใช้เงินตราอย่างแพร่หลายและมีระดับการค้าที่กว้างขวาง และโดยระดับการค้าและการผลิตที่ขยายตัวออกไปนั้นก่อให้เกิดชนชั้นกลางขึ้นในสังคม คนชั้นกลางมัก เป็นเลือดผสมระหว่างชาวพื้นเมืองกับสเปนหรือกับจีน คนเหล่านี้ได้มีบทบาททางการค้าและการเป็นคนกลางในสังคม อันส่งผลให้เขามีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีกว่าชาวพื้นเมืองทั่วไป ทั้งยังเป็นกลุ่มที่มีความนิยมตะวันตกด้วย

๑. ฟิลิปปินส์ภายใต้อิทธิพลของสหรัฐอเมริกา ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง

ใน คศ. 1898 นั้นเกิดความขัดแย้งระหว่างสเปนกับสหรัฐอเมริกา เนื่องจากปัญหาในคิวบา คือ มีการปฏิวัติในคิวบาเพื่อหลุดพ้นจากอำนาจของสเปนและโดยที่อเมริกาเข้าไปช่วยฝ่ายกบฏ ^{12/} ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอเมริกาเห็นว่าจะได้ผลประโยชน์จากคิวบาได้ภายหลังประกอบกับเรือรบของอเมริกาชื่อ "เมน" ระเบิดในอ่าวซาวานา ประเทศคิวบา สหรัฐอเมริกาเข้าใจว่าเป็นการกระทำของสเปน ^{13/} ความขัดแย้งดังกล่าวกลายเป็นสงครามสเปน - อเมริกา (Spanish - American War) ขอบเขตสงครามขยายตัวกว้างมาจนถึงมหาสมุทรแปซิฟิก อเมริกาเข้าใจดีฟิลิปปินส์ของสเปนได้ อย่างไรก็ตามแม้ตอนแรกฟิลิปปินส์กับอเมริกาจะร่วมมือกันสู้รบ

กับสเปนแต่เมื่อสงครามยังไม่ทันสิ้นสุด ก็เกิดความขัดแย้งกันขึ้น เนื่องจากสหรัฐมีท่าทีว่าจะไม่ยอมให้เอกราชแก่ฟิลิปปินส์ตามข้อตกลงร่วมมือในสงคราม ความล้มเหลวของสหรัฐก่อให้เกิดการต่อต้านคือ อควินัลโด (Aquinaldo) ซึ่งเคยร่วมมือกับอเมริกาในสงครามได้ประกาศตั้ง "สาธารณรัฐฟิลิปปินส์" ขึ้นมา แต่ในที่สุดอเมริกันได้ชัยชนะและใน ค.ศ. 1899 เมื่อมีการลงนามในสัญญาปารีสนั้นระบุให้สเปนยกฟิลิปปินส์ให้อยู่ภายใต้การปกครองของสหรัฐอเมริกา เป็นอันว่าฟิลิปปินส์ตกอยู่ใต้การปกครองของสเปนมา ๑๐๐ กว่าปีและเสียให้แก่อเมริกาไป เมื่อสเปนออกไปนั้นสภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในฟิลิปปินส์ยังอยู่ในสภาพที่ด้อยพัฒนามาก ^{14/} เพราะสเปนมุ่งเข้ามาขูดรีดผลประโยชน์จากอาณานิคม เมื่ออเมริกาเข้ามาครอบครองในราวปี 1901 มีการตั้งข้าหลวงใหญ่มาปกครอง โดยมีคณะกรรมการช่วย 4 นายจากสหรัฐ 3 นายจากฟิลิปปินส์

ช่วงนี้อเมริกาพยายามเปิดโอกาสให้กับชาวพื้นเมืองเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมมากขึ้น แท้จริงการพยายามเปิดโอกาสให้กับชาวฟิลิปปินส์ดังกล่าว อาจเป็นเพราะสหรัฐอเมริกามีความรู้สึกผิดต่อการกลับสังหารของคนที่เคยสัญญาจะให้เอกราชแก่ฟิลิปปินส์ในการช่วยต่อต้านสเปน ^{15/} และการเปิดโอกาสเช่นนั้นยังช่วยผ่อนคลายความรุนแรงของขบวนการชาตินิยมด้วย

พิจารณาโดยเหตุผลแล้วจะเห็นได้ว่า การที่อเมริกาไม่ให้เอกราชแก่ฟิลิปปินส์ในระบายนั้น เนื่องมาจากผลประโยชน์ที่อเมริกามองเห็นว่าจะได้รับจากการเข้าครอบครองทั้งทางการค้าขาย การเป็นศูนย์กลางติดต่อกับจีนและเป็นฐานทัพเรือ นอกจากนั้นในช่วงทำสงครามกับสเปนปรากฏว่ามีกองทัพเรือของเยอรมันมาปรากฏตัวอยู่ใกล้ ๆ การยึดนิลาไวได้อ่านาจจึงเป็นสิ่งที่สหรัฐต้องทำเพื่อประโยชน์ของตนเอง อย่างไรก็ตามสหรัฐอเมริกาได้พยายามออกกฎหมายหลายฉบับที่แสดงถึงแนวโน้มว่าจะให้อิสระแก่ฟิลิปปินส์ รวมทั้งการวางรากฐานทางการศึกษา แต่ชาวฟิลิปปินส์

ยังคงเรียกร้องอิสระภาพอยู่ตลอดเวลา จนในที่สุดสหรัฐได้ออกกฎหมายควบคุมชาวฟิลิปปินส์อย่างเข้มงวดรวมทั้งการห้ามใช้ธงชาติฟิลิปปินส์ด้วย ^{16/}

แต่ในช่วง ค.ศ. 1912 เมื่อดูคโรว์ วิลสัน ได้ตำแหน่งประธานาธิบดีได้ส่งข้าหลวงใหม่มาปกครองฟิลิปปินส์ คือ ฟรานซิส เบอร์ดัน แชรริสัน ซึ่งมีบทบาทช่วยพัฒนาฟิลิปปินส์และเปิดโอกาสให้ชาวพื้นเมืองเข้ามามีบทบาทในการบริหารประเทศมากขึ้น มีการวางโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ จัดตั้งธนาคารชาติแห่งฟิลิปปินส์ ฯลฯ การกระทำต่อฟิลิปปินส์ก่อให้เกิดเสียงคัดค้านจากคนบางกลุ่มในสหรัฐ ในช่วงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทศวรรษ 1930 นั้น ข้าหลวงที่ประจำฟิลิปปินส์มีนโยบายเห็นใจฟิลิปปินส์เช่นกัน เขาพยายามวางนโยบายต่อต้านความหายนะที่จะมาถึงฟิลิปปินส์ เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ นอกจากนั้นในระยะดังกล่าวนี้มีแรงผลักดันจากในสหรัฐอเมริกาคือต้องการให้เอกราชแก่ฟิลิปปินส์ เนื่องจากไม่ต้องการให้สินค้าจากฟิลิปปินส์เข้าไปแข่งขันรวมทั้งแรงงานอพยพชาวฟิลิปปินส์ด้วย ในที่สุดมีข้อตกลงว่าฟิลิปปินส์จะได้เอกราชอย่างสมบูรณ์ ใน ค.ศ. 1945 ตาม พ.ร.บ. Tyding Mcduffie ^{17/} (แต่เผชิญเกิดสงครามโลกครั้งที่สองเสียก่อน) ระหว่างที่ยังไม่ถึงกำหนดเวลาสหรัฐจะมีอำนาจควบคุม อนุมัติและคัดค้านด้านกฎหมายต่าง ๆ ได้ เช่น ด้านเงินตรา การค้าต่างประเทศ ฯลฯ ราคาที่ฟิลิปปินส์ต้องจ่ายเพื่อเอกราช คือ การถูกจำกัดโควตาสินค้าและแรงงานฟิลิปปินส์เข้าสหรัฐ และสหรัฐจะเก็บภาษีสินค้าจากฟิลิปปินส์เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่สหรัฐยังคงมีอภิสิทธิ์ในฟิลิปปินส์ดั้งเดิม

ด้านเศรษฐกิจของฟิลิปปินส์ในช่วงที่อเมริกาเข้าครอบงำนั้น ปรากฏว่า

การค้าระหว่างประเทศ มีการขยายตัวต่อไป กล่าวได้ว่านโยบายการค้าของสหรัฐมิได้ช่วยพัฒนาการค้าของฟิลิปปินส์เท่าใด นอกจากจะมีข้อตกลงทางการค้าเสรีระหว่างกัน นโยบายการค้าเสรีมีส่วนช่วยส่งเสริมการผลิตที่สำคัญคือ น้ำตาลและ

มะพร้าว ^{18/} แต่ในระยะหลัง ๆ โดยเฉพาะในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ สัญญาการค้าเสรี ต้องล้มเลิกเพราะกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เกรงการเข้ามาแข่งขันของสินค้าและแรงงาน อพยพราคาถูกจากฟิลิปปินส์ ซึ่งความหวาดกลัวดังกล่าวส่งผลให้เกิดแรงผลักดันเพื่อปลดปล่อยฟิลิปปินส์ออกจากความผูกพันกับสหรัฐ เพื่อจะได้ใช้มาตรการต่าง ๆ จัดการกับการแข่งขันจากฟิลิปปินส์ได้ ผู้อยู่เบื้องหลังการผลักดันดังกล่าว คือ เกษตรกรผู้ผลิตน้ำตาล สหภาพฯ และพรรคการเมืองของสหรัฐอเมริกา

การผลิตทางด้าน การเกษตรมีการปลูกพืชเพื่อการส่งออกมากโดยเฉพาะอย่างยิ่ง น้ำตาล มะพร้าว ยาสูบ และป่านนิลา มีการขยายพื้นที่อย่างมากเช่นในปี ค.ศ. 1902 มีพื้นที่เพาะปลูกเป็น 4 แสนกว่าเฮกตาร์ แต่ในค.ศ. 1918 มีพื้นที่เพาะปลูกกว่า 1 ล้านกว่าเฮกตาร์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามอย่างไรก็ดีกล่าวได้ว่า อเมริกานสนใจการพัฒนาทางด้านเกษตรกรรมค่อนข้างน้อย ทำให้การเกษตรไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร การผลิตด้านเกษตรที่สหรัฐส่งเสริมมักจะเป็นเฉพาะสินค้าบางอย่างที่สนองความต้องการของตลาดในอเมริกา เท่านั้น ^{19/} เช่นเดียวกับประเทศเมืองแม่โดยทั่วไปนั่นเอง

ทางด้านอุตสาหกรรมนั้น อเมริกาพยายามสนับสนุนอุตสาหกรรมของเอกชน มีการตั้งอุตสาหกรรมของรัฐ 5 แห่ง ^{20/} มีการลงทุนด้านถ่านหิน เหล็ก ซีเมนต์ น้ำมันปิโตรเลียม ฯลฯ โดยอเมริกันนำเงินมาลงทุนถึง 25 ล้านเหรียญ แม้ว่าจะไม่มากนักแต่ก็ช่วยให้การดำเนินงานด้านอุตสาหกรรมของฟิลิปปินส์ดำเนินไปได้ดีพอควร

ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของการผลิตคือที่ดินนั้น กล่าวได้ว่าเป็นปัญหาเรื้อรังที่สำคัญอย่างหนึ่งของฟิลิปปินส์ ที่ดินขนาดใหญ่ตกอยู่กับคนมั่งมีและผู้มีอำนาจทางการเมือง แม้รัฐบาลจะพยายามสร้างกฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อที่ดิน การโอนที่ดินสาธารณะให้ประชาชนเพื่อทำประโยชน์แต่ไม่เกิดผลดีมากนัก ในช่วง ค.ศ. 1902 ขณะที่กสิกรเพิ่มเป็น 7 แสนคน แต่ผู้เป็นเจ้าของที่ดินมีเพียง 3 หมื่นกว่าคน ^{21/} บรรดากสิกรแท้ ๆ ได้เป็น

เจ้าของที่ดินน้อยมาก ทั้งยังถูกยึดที่ดินกลับคืนด้วยวิธีการต่าง ๆ ของนายทุน เช่น การให้กู้ยืมและเมื่อชาวนาไม่สามารถชำระหนี้ได้ก็จะถูกยึดที่ดินไป ชาวนาอาจกลายเป็นผู้รับจ้างไป สหรัฐอเมริกามีความคิดที่จะทำการปฏิรูปที่ดินโดยมีการออกกฎหมายที่ดินใหม่จำกัดจำนวนที่ดินตามประเภทผู้ครอบครอง เช่น ประชาชนทั่วไปจะได้เพียง 355 เอเคอร์ แต่กฎหมายดังกล่าวไม่มีผล เนื่องจากกลุ่มคนชั้นสูงผู้เป็นเจ้าของที่ดินจำนวนมหาศาลนั้นไม่ยอมให้ความร่วมมือ คนสามัญเองก็ขาดความเข้าใจในกฎหมายพอที่จะต่อสู้

ระบบการเช่าที่ดินซึ่งใช้อยู่ในฟิลิปปินส์ในขณะที่เป็นอาณานิคมและก่อให้เกิดทุกข์ยากแก่ประชาชนมีสองระบบ ระบบแรกนั้น "คาซามา" โดยเจ้าของที่ดินจะแบ่งที่ดินเป็นขนาดเล็ก ๆ แล้วให้ผู้เพาะปลูกเข้ามาดำเนินการ โดยเจ้าของที่ดินเป็นผู้เตรียมที่ดิน เมล็ดพันธุ์พืช และเงินทุน ผู้เช่าจะลงทุน แรงงาน และสัควัวพาหนะ และผลผลิตหลังหักค่าใช้จ่ายจะแบ่งคนละครึ่ง และถ้าไม่มีเงินจ่ายหนี้สินจะเพิ่มเป็นเท่าตัวในปีต่อไป อีกระบบคือ "อินควิเลโต" เป็นระบบการเช่าที่ดินด้วยเงินสด ซึ่งค่าเช่าจะเพิ่มได้โดยไม่ต้องบอกล่วงหน้า และหากผู้เช่าไม่มีเงินจ่ายก็จะถูกไล่ออกจากที่ดินได้ทันทีโดยไม่มีการให้เงินชดเชย

ปัญหาที่ดินเป็นชนวนให้เกิดการกบฏขึ้นบ่อย ๆ ร่วมไปกับปัญหาของการเพิ่มจำนวนประชากรอย่างรวดเร็ว การที่พลเมืองส่วนน้อยมีกรรมสิทธิ์ครอบครองที่ดินขนาดใหญ่มากมาย รายได้ส่วนใหญ่ย่อมตกกับคนกลุ่มนี้ ในขณะที่ชาวนาซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่กลับขาดแคลนที่ทำกินและมีรายได้น้อยมาก ปัญหาที่ดินเป็นหัวข้อที่ฝ่ายซ้ายของฟิลิปปินส์ยกมาเป็นเป้าหมายการโจมตีรัฐบาลตลอดมา และในบริเวณที่ได้ผลที่สุดคือใจกลางลูซอนซึ่งเป็นเขตเพาะปลูกที่สำคัญ และมีปัญหาที่ดินรุนแรงมาก ชาวนาในแถบนี้ก่อการกบฏถึงสามครั้งระหว่างปี คศ. 1920 - 1930 22/

นอกจากผลงานทางด้านการผลิตทางเกษตร อุตสาหกรรม การค้าและการพยายามแก้ไขปัญหาที่ดินแล้ว สหรัฐอเมริกาได้สร้างปัจจัยขึ้นพื้นฐานทางการพัฒนาเศรษฐกิจหลายอย่าง รวมทั้งการศึกษาซึ่งรัฐบาลสหรัฐให้ความสำคัญมาก นอกจากนั้นทางด้านการปกครองได้พยายามวางรากฐานให้ฟิลิปปินส์เพื่อปกครองตนเองได้ มีผู้กล่าวว่า "การปกครองของสหรัฐนั้น เป็นปัจจัยเบื้องต้น ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจของฟิลิปปินส์ในระยะต่อมาประสบความสำเร็จ" ^{23/} อาจเป็นความจริงว่าสหรัฐอเมริกามีความพยายามวางรากฐานการปกครองให้ฟิลิปปินส์จริง แต่การประสบผลสำเร็จหรือไม่เป็นอีกประเด็น การเอาแม่แบบการปกครองมาจากสังคมที่มีพื้นฐานอย่างหนึ่งมาใช้ในสังคมที่มีองค์ประกอบต่างกันไป แม่แบบดังกล่าวจะเกิดประสิทธิภาพหรือไม่ และคำถามข้างต้นนั้นจะเป็นจริงเพียงใด ผู้อ่านโปรดใคร่ครวญและพิจารณาสถานการณ์ของฟิลิปปินส์ที่ผ่าน ๆ มาและที่กำลังเป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

ในศตวรรษที่ 1930 ซึ่งเป็นช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกนั้น ฟิลิปปินส์ประสบความทุกข์ยากมากอันเป็นผลมาจากการขาดอุปสงค์จากตลาดโลก การกีดกันสินค้าเข้าจากฟิลิปปินส์โดยกลุ่มผลประโยชน์ชาวอเมริกัน เช่น กลุ่มพ่อค้าน้ำตาล สภาพการผลิตซึ่งมิใช่ลักษณะที่จะพึ่งพิงตนเองได้ นอกจากนั้นปัญหาการเอารััดเอาเปรียบจากเจ้าของที่ดินยังเป็นเรื่องที่รัฐบาลไม่อาจแก้ไขได้ จะเห็นได้ว่า ในขณะที่สินค้าจำเป็นต่าง ๆ ขาดแคลน ประชากรทวีจำนวนอย่างรวดเร็ว คนมั่งมีเป็นเพียงคนกลุ่มน้อย เช่น เจ้าของที่ดิน ดังนั้นคนจนและชาวนาเป็นจำนวนมากย่อมต้องเดือดร้อนอย่างมาก เนื่องจากอุปสงค์ของสินค้ามาก แต่อุปทานมีไม่เพียงพอสนองความต้องการ ราคาสินค้าจะสูงมาก ตลาดมีข้อย่อมเกิดขึ้น ใน ค.ศ. 1935 เมื่อ มานูเอล เคซอน ได้เป็นประธานาธิบดีคนแรกของฟิลิปปินส์ เขาได้เสนอนโยบายจ้างแรงงานขั้นต่ำ กฎหมายการเช่าที่ดิน การเวนคืนที่ดินขนาดใหญ่ ฯลฯ แต่ไม่ได้ผลเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะ

รัฐบาลขาดงบประมาณและข้าราชการทุจริตมีจำนวนมาก ประกอบกับการต่อสู้จากกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เช่น กลุ่มเจ้าของที่ดิน

เคซอนพยายามทุกวิถีทางที่จะกอบกู้เศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งการเดินทางไปสหรัฐอเมริกา เพื่อขอยืดเวลาให้ฟิลิปปินส์ได้อภิสิทธิ์ทางการค้าจากอเมริกาต่อไปจนถึง คศ. 1960 แทนการหยุดอยู่เพียง คศ. 1946 ตามพระราชบัญญัติ Tyding McDuffie ^{24/} ทั้งภายในประเทศนั้น เขาพยายามให้มีการปรับปรุงเทคนิคการผลิตต่าง ๆ พยายามให้มีการลงทุน ฯลฯ ถึงแม้ในช่วงหลังของทศวรรษ 1930 นี้ฟิลิปปินส์จะมีรัฐบาลของตนเอง มีชาวฟิลิปปินส์เป็นประธานาธิบดีก็จริงอยู่ แต่ทว่าสหรัฐอเมริกาที่ยื่นมือเข้ามาร่วมปกครองด้วยในลักษณะที่ยังมีอำนาจเหนือรัฐบาลหุ่นฟิลิปปินส์ ขณะเดียวกันทางค่ายเศรษฐกิจของฟิลิปปินส์นั้นก็ยังผูกพันกับสหรัฐอย่างเหนียวแน่น กล่าวได้ว่าก่อนสงครามโลกครั้งที่สองนั้นฟิลิปปินส์ยังมิได้เป็นเอกราชจากสหรัฐอย่างแท้จริงคงมีแค่เพียงรัฐบาลหุ่น ซึ่งสหรัฐอนุญาตให้มีการเลือกตั้งขึ้น และหักปกครองตนเองภายใต้คำแนะนำของสหรัฐ

เมื่อญี่ปุ่นบุกเข้าอ่าวเพิร์ล ในวันที่ 8 ธันวาคม คศ. 1941 และมีการทิ้งระเบิดตามจุดยุทธศาสตร์ต่าง ๆ รวมทั้งการทิ้งระเบิดหมู่เกาะฟิลิปปินส์ด้วย จากนั้นญี่ปุ่นเริ่มบุกฟิลิปปินส์ กองทัพของอเมริกันและฟิลิปปินส์ต้องล่าถอยเพราะมีกำลังน้อยกว่า ในวันที่ 2 เดือนมกราคม คศ. 1942 ญี่ปุ่นก็ยึดมนิลาไว้ได้ ^{25/}

เมื่อญี่ปุ่นยึดฟิลิปปินส์ได้แล้ว จึงจัดตั้งรัฐบาลหุ่นขึ้น มังคัมให้รัฐบาลใหม่ประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกา ในขณะที่เดียวกันก็พยายามแพร่คำโฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับวงศ์ไพบูลย์แห่งเอเชียบูรพา แต่ทว่าทำได้ประสบความสำเร็จในการชักจูงชาวฟิลิปปินส์ให้สวามิภักดิ์ญี่ปุ่นไม่ ทั้งนี้ชาวฟิลิปปินส์คงซึ่มซามกับรสแห่งความทุกข์ของการเป็นอาณานิคมเป็นอย่างดี จึงอาจไม่ต้องการเป็นอาณานิคมของประเทศใดอีก นอกจากนั้น

ในทางปฏิบัติปรากฏว่าทหารญี่ปุ่นมิได้มีความเป็นมิตรจริง การข่มขู่รังแกประชาชน การปล้นสะดมภ์ชาวพื้นเมือง บังคับเอาทุกสิ่งที่ต้องการจากฟิลิปปินส์ เกณฑ์ชาวนาตลอดจนสัตว์พาหนะให้มาทำงานกับคนยังผลให้การผลิตทรุดโทรมกว่าที่ควรจะเป็น ความชั่วร้ายเหล่านี้มีอิทธิพลเหนือคำโฆษณาชวนเชื่อของญี่ปุ่น ปรากฏมีการต่อต้านในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการใช้กำลังจากกองโจรชาวพื้นเมืองเสมอ รวมทั้งกลุ่มต่อต้านที่เรียกว่า "Hukbalahap" ซึ่งหมายถึงกลุ่ม "กองทัพต่อต้านญี่ปุ่นของประชาชน" ^{26/}

อย่างไรก็ตามกล่าวได้ว่าสถานการณ์ของฟิลิปปินส์ในขณะที่ถูกญี่ปุ่นยึดครองยังไม่โหดร้ายเท่ากับในประเทศอินโดนีเซียและประเทศพม่า ^{27/} ทั้งนี้เพราะรัฐบาลฟิลิปปินส์อ่อนข้อให้กับญี่ปุ่นมากกว่ารัฐบาลอีกสองประเทศดังกล่าว แต่ไม่ว่าญี่ปุ่นจะโหดร้ายหรือไม่ก็ตาม เมื่อการสู้รบผ่านไปความอดอยากบังเกิดขึ้นในฟิลิปปินส์ เพราะนอกจากการผลิตภายในจะยากลำบากเพราะการนำทรัพยากรการผลิตไปใช้งานสงครามโดยญี่ปุ่นแล้ว ภายนอกนั้นอเมริกาก็คอยทำลายเรือขนส่งของญี่ปุ่นตลอดเวลาการขนส่งเสบียงต่าง ๆ ทำได้ยากและเกิดขาดแคลนอย่างยิ่ง

การขยายตัวของขบวนการ "กองทัพประชาชนเพื่อต่อต้านญี่ปุ่น" เป็นไปอย่างรวดเร็ว ในที่สุดโดยการประสานงานของชาวพื้นเมืองกับกองทัพสหรัฐอเมริกา มีผลให้ทหารอเมริกันยกพลขึ้นบกได้ ในเดือนมกราคม คศ. 1945 และญี่ปุ่นยอมแพ้อย่างเป็นทางการในเดือนกันยายนปีนั้นเอง สหรัฐอเมริกาได้ประกาศให้เอกราชโดยสมบูรณ์แก่ฟิลิปปินส์เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม คศ. 1946 เมื่อสงครามยุติลงนั้นสภาพของฟิลิปปินส์เสียหายยับเยินมาก เนื่องจากเป็นสมรภูมิของสงคราม จึงเป็นภาระของรัฐบาลใหม่ที่จะต้องบูรณะประเทศต่อไป

4. เศรษฐกิจของฟิลิปปินส์หลังสงครามโลกครั้งที่สอง

สภาพของฟิลิปปินส์เมื่อสิ้นสงครามโลกครั้งที่สองนั้น ความยับเยินของบ้านเมือง สิ่งก่อสร้าง การคมนาคมเสียหายมาก ความอดอยากรวมทั้งโรคระบาดต่าง ๆ แพร่ไปทั่ว เมืองสำคัญ ๆ ถูกทำลาย เศรษฐกิจทรุดโทรม ขาดแคลนสำรองเงินตราต่างประเทศเพื่อซื้อสินค้าเข้า ภาวะเงินเฟ้อสูงมาก ค่าครองชีพสูงถึง 800 เปอร์เซ็นต์เมื่อเทียบกับก่อนสงคราม ^{28/} อเมริกาได้ยื่นมือเข้าช่วยเหลือ โดยจ่ายเงินถึง 72 ล้านดอลลาร์ ซึ่งก็มาจากเงิน "ที่ยกจากภาษีสินค้าเข้าอเมริกาบางอย่างของฟิลิปปินส์" ^{29/} นั่นเอง จากนั้นฟิลิปปินส์ก็ได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศมาตลอด การยอมรับความช่วยเหลือโดยไม่หยุดยั้งของฟิลิปปินส์นับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองนี้เอง ได้ส่งผลต่อประเทศมาจนถึงปัจจุบันด้วยภาระหนี้สินที่ท่วมท้นจนอาจล้มละลายได้ การตกเป็นหนี้สินต่างประเทศนั้นย่อมมีผลให้ประเทศเจ้าหนี้มีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขบางอย่างที่สำคัญแก่ประเทศผู้กู้ได้ ดังนั้นประเทศผู้กู้จึงเสมือนตกอยู่ในลักษณะอาณานิคมนั่นเอง เป็นอาณานิคมซึ่งมิได้ถูกบังคับโดยกำลังอาวุธ แต่ถูกบังคับโดยอำนาจแห่งเศรษฐกิจที่เหนือกว่าถือเป็นอาณานิคมแบบใหม่ (Neocolonialism) การตกเป็นอาณานิคมไม่ว่าจะลักษณะใดย่อมไม่เป็นผลดีแก่ประเทศทั้งนั้น

เมื่อสิ้นสงครามโลกนั้น นายมานูเอล โรซัส ได้รับตำแหน่งประธานาธิบดีโดยการสนับสนุนของอเมริกา เขาพยายามปรับปรุงสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ โดยนำมาตรการทุกอย่างทั้งการเงิน การคลัง การค้า และนโยบายการแลกเปลี่ยนเงินตรามาใช้ มีการทำข้อตกลงทางการค้ากับสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 1946 ซึ่งปรากฏใน "รัฐบัญญัติเบลล์" และข้อตกลงว่าด้วยการบูรณะประเทศฟิลิปปินส์ใน "รัฐบัญญัติโหดิงส์" ในรัฐบัญญัติเบลล์มีการตกลงทางการค้ากับสหรัฐ เช่น ในระยะ 8 ปี จาก ค.ศ. 1946-1954 ฟิลิปปินส์จะส่งสินค้าเข้าอเมริกาได้โดยไม่เสียภาษี แต่ต้องเป็นจำนวนที่สหรัฐ

กำหนด จากนั้นสินค้าเข้าของฟิลิปปินส์จะถูกเก็บภาษีขาเข้าเพิ่มเรื่อย ๆ จนถึงจุดสูงสุด ในปี ค.ศ. 1974 สินค้าที่อยู่ในข่ายข้อตกลงดังกล่าว คือ น้ำตาลดิบ น้ำตาลขาว ข้าว ยาสูบ น้ำมันมะพร้าว กระจุกหอมมุก สินค้าเหล่านี้จะต้องลดจำนวนลงร้อยละ 5 ทุก ๆ ปี แต่ขณะเดียวกันสินค้าอเมริกันจะไม่ถูกจำกัดสิทธิ์ใด ๆ ทั้งสิ้นและคนอเมริกันจะมีสิทธิ์ทุกอย่างในประเทศฟิลิปปินส์เท่าคนฟิลิปปินส์ ^{30/} เช่น สิทธิการสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ จะเห็นได้ว่าเป็นสัญญาที่ฟิลิปปินส์ถูกเอาเปรียบอย่างเด่นชัด เช่น จะถูกกอบโกยทรัพยากรธรรมชาติ กีดขวางการตั้งอุตสาหกรรมในประเทศ ฯลฯ แต่ฟิลิปปินส์ต้องยอมรับเพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือตามรัฐบัญญัติโหดร้ายของอเมริกัน ซึ่งมีข้อกำหนดว่าจะจ่ายค่าเสียหายให้ฟิลิปปินส์เกิน 500 เหรียญต่อเมื่อฟิลิปปินส์ยอมรับรัฐบัญญัติเบลล์แล้ว รัฐบัญญัติเบลล์นี้ได้ถูกขนานนามว่า "รัฐบัญญัติปิศาจ" นอกจากนั้นการยอมรับข้อตกลงดังกล่าวอาจเป็นเพราะเห็นว่ามิใช่ประโยชน์แก่การฟื้นตัวของอุตสาหกรรมบางประเภท คือ น้ำตาล ซึ่งอย่างน้อยจะมีตลาดอเมริกันเป็นแหล่งรองรับก็ได้

ไรซ์ลยังพยายามแก้ไขปัญหที่ดิน โดยการออกกฎหมายให้ผู้เช่าได้ส่วนแบ่งของพืชผล 70% และเจ้าของที่ดินได้ 30% แทนการแบ่งคนละครึ่งหรือเจ้าของที่ดินได้มากกว่า แต่กฎหมายดังกล่าวนี้ปราศจากผล การขูดรีดชาวนายังคงมีต่อไป

การแก้ปัญหาเศรษฐกิจของไรซ์ลไม่ได้ผลดีนัก จนเป็นที่สงสัยกันโดยทั่วไปว่า เมื่อใดที่อเมริกันยุติการช่วยเหลือ ฟิลิปปินส์เสี่ยงตนเองได้หรือไม่ เมื่อไรซ์ลเสียชีวิต ผู้นำคนต่อ ๆ มา ก็พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น การตั้งสถาบันการเงินเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร แต่สถานะการณ์ต่าง ๆ ยังคงเลวร้าย การขาดดุลทางการค้าเพิ่มมากขึ้นงบประมาณของรัฐบาลอยู่ในสภาพขาดดุล ค่าครองชีพถีบตัวสูง การว่างงานปรากฏทั่วไป มีผู้กล่าวว่า การที่สถานการณ์ของฟิลิปปินส์ตกอยู่ในสภาพดังกล่าว เพราะรัฐบาลไม่มีความรับผิดชอบอย่างแท้จริง ^{31/} ทั้ง ๆ ที่การผลิต ในปี ค.ศ. 1949 ได้ผล

ดีมาก เมื่อเทียบกับ คศ. 1946 รายได้ของประเทศก็สูง ศาสตราจารย์ โกลเย
กล่าวว่าสถานการณ์เลวร้ายดังกล่าวเป็นเพราะเหตุผลดังนี้คือ 32/

1. การบริหารภาษีขาดประสิทธิภาพ
2. ความล้มเหลวในระบบการเข้าที่ดินทำกสิกรรม
3. ความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมจรรยาของประชาชน รวมทั้งการ
ฉ้อราษฎร์บังหลวงของข้าราชการ
4. ขาดความศรัทธาในรัฐบาล
5. ประการสุดท้ายซึ่งโกลเยไม่ได้กล่าว แต่เป็นข้ออ้างจากคณะสำรวจ
ภาวะเศรษฐกิจจากอเมริกา คือ ประชากรเพิ่มเร็วมาก

รัฐบาลฟิลิปปินส์ยังคงแก้ปัญหาต่อไป แต่มิใช่การแก้ไขที่รากฐาน เช่น
ปัญหาการทุจริตของข้าราชการยังคงอยู่และรุนแรง ปัญหาที่รัฐพยายามแก้ไข เช่น ปัญหา
การขาดแคลนสำรองเงินตราระหว่างประเทศ อันเนื่องมาจากการใช้จ่ายเพื่อบูรณะ
ประเทศ รวมทั้งการส่งสินค้าเข้าเพื่อการบริโภคและสินค้าลงทุน ประกอบกับการลด
ค่าของเงินปอนด์ ทำให้มูลค่าเงินสำรองส่วนที่เป็นเงินปอนด์ลดลงมาก รัฐบาลจึงต้อง
เข้ามาทำการแก้ไขด้วยการกำหนดและควบคุมสินค้าเข้าตลอดจนการแลกเปลี่ยนเงินตรา
ต่างประเทศ ใน คศ. 1949 ปัญหาของฟิลิปปินส์รุนแรงมากขึ้นทุกที ในปี คศ. 1950
สถานการณ์ร้ายแรงมากจนสหรัฐอเมริกาต้องส่งคณะสำรวจเศรษฐกิจมาศึกษาปัญหา คณะ
สำรวจพบว่าขณะที่การผลิตแม้จะเพิ่มขึ้นจาก คศ. 1946 แต่ก็มิอัตราเดียวกับการผลิตใน
คศ. 1937 ในขณะที่ประชากรเพิ่มอย่างมาก และมีการซื้อสินค้าจากต่างประเทศเข้า
มามากเกินไปโดยการใช้เงินที่ถอนมาจากเงินสำรองระหว่างประเทศนั่นเอง ดังนั้นจึง
เสนอให้มีการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราอีกครั้ง แต่ปัญหามิได้หมดไป กล่าวคือมี
การลักลอบขายใบอนุญาตนำสินค้าเข้า ราคาสินค้าเข้าเพิ่มสูงเพราะการจำกัดจำนวน

าลา ในการควบคุมการนำเข้าสินค้าและอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ ใน คศ. 1954 นั้นนอกจากจุดหมายเพื่อการลดดุลการค้าแล้ว ยังมีจุดหมายเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในที่จำเป็นและประเภทอุตสาหกรรมใหม่ ๆ เพื่อทดแทนการนำเข้า (Import Substitution) และมีการออกกฎหมายส่งเสริมการลงทุนต่าง ๆ มาตรการควบคุมดังกล่าวได้ยกเลิกไป ใน คศ. 1962

อาจกล่าวได้ว่ากลุ่มอิทธิพลและข้าราชการทุจริตคือปัญหาพื้นฐานของฟิลิปปินส์ (เช่นเดียวกับประเทศด้อยพัฒนาอีกหลายประเทศ) ซึ่งทำให้มาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจไม่ประสบผลสำเร็จ ในสมัยของประธานาธิบดี รามอน แมกไซไซ มีจุดหมายทางเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ การปฏิรูปการเกษตรกรรม ตั้งองค์การฝึกฝนอาชีพ ตั้งศาลเกี่ยวกับที่ดิน ฯลฯ แต่อิทธิพลของบรรดาเจ้าที่ดินซึ่งเป็นสมาชิกพรรคการเมืองก็ทำให้ความพยายามของเขาไร้ผล แมกไซไซ พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการใช้นโยบายงบประมาณแบบไม่สมดุลในการกระตุ้นการขยายตัวทางเกษตรกรรม ซึ่งแนวคิดนี้เป็นแนวคิดแบบเคนส์ (Keynesian) ^{33/} แมกไซไซ พยายามใช้ขบวนการสหกรณ์เกษตร สถาบันการเงินเพื่อสินเชื่อเกษตร อย่างไรก็ตามนโยบายของเขา มีผลให้การผลิตขยายตัวเพิ่มขึ้น แต่ทว่าก็มีผลทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้นด้วย เนื่องจากธนาคารกลางขยายวงเงินกู้ให้แก่รัฐบาลอย่างรวดเร็วจนเกินไป กล่าวได้ว่าในช่วง คศ. 1954 - 1957 ผลผลิตเพิ่มอย่างรวดเร็วถึงประมาณร้อยละ 25 ^{34/} ในสมัยของแมกไซไซ มีการกีดกันชาวต่างชาติยกเว้นอเมริกัน ในการค้าปลีกมีการควบคุมทั้งสินค้าเข้าและออกเพื่อช่วยอุตสาหกรรมในประเทศ

การเอาใจอเมริกันของรัฐบาลฟิลิปปินส์ยังความไม่พอใจให้แก่ชาวพื้นเมืองและนักการเมืองบางกลุ่มมากขึ้นทุกที โดยสำคัญว่าการพึ่งพิงอเมริกันอย่างแนบแน่นตลอดจนการยินยอมตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ ก็คือการกลายเป็นอาณานิคมอีกครั้งนั่นเอง